

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
411 – 5/19
Београд

дел. бр. 24602 датум: 23. август 2019. г.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Поредик заштитних грађана Аутономне Покрајине Војводине
Омбудсман

YUCOM | Komitet pravnika
za ljudska prava

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ
МОНИТОРИНГ ЗАВОДА ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

ИЗВЕШТАЈ О ПОСЕТИ КПЗ СРЕМСКА МИТРОВИЦА

Београд, август 2019. године

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НПМ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Одељењем руководи начелник, који за рад Одељења и свој рад одговара заштитнику.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитет правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународну мрежу помоћи (ИАН). Анексима Споразума о сарадњи,⁴ сарадња је продужена са удружењима Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (МДРИ-С), Комитет правника за људска права (ЈУКОМ) и Међународна мрежа помоћи (ИАН).

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВА	Казнено-поправни завод у Сремској Митровици
ВРЕМЕ	28. фебруар и 23. април 2019. године
ВРСТА	Ванредна

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен у "Сл. гласнику РС", бр. 25/18.

⁴ Закључени 22. априла 2019. године.

ЦИЉ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања
НАЈАВА	Посета обављена 28. фебруара је ненајављена, а посета обављена 23. априла је најављена
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Покрајинским заштитником грађана – Омбудсманом и удружењем Комитет правника за људска права
ТИМ	Вођа тима: Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> Чланови тима: Тамара Благојевић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> Анико Ширкова, <i>Покрајински заштитник грађана – омбудсман</i> Јагода Вјештица, <i>Покрајински заштитник грађана – омбудсман</i> Стефан Тодоровић, <i>Покрајински заштитник грађана – омбудсман</i> Милена Васић, <i>Комитет правника за људска права</i>

1.2.2. ТОК ПОСЕТЕ

1.2.2.3. Посета обављена 28. фебруара

На самом почетку посете тим НПМ се поделио на два подтима. Један подтим је покривао области видео надзора и лекарских прегледа након примене мера принуде, а други део је вршио контролу материјалних услова на пријемном одељењу (блок А и Б) „Павиљона Ц“ и обавио ненадзиране разговоре са осуђеним лицима из пријемног одељења.

Посета подтима у пријемном одељењу започета је разговором са начелником одељења, будући да је посета била ненајављена и да управник завода није био присутан у моменту посете. Након тога, НПМ подтим је обавио кратак разговор и са другим запосленим на одељењу о пријемној процедури и проблемима са којима се сусрећу у раду. Потом је извршен обилазак свих простора који припадају пријемном одељењу тј. дворишта, спаваоница и заједничке просторије. Током обиласка чланови подтима су улазили у сваку спаваоницу блока А и Б, представљали се затеченим лицима лишеним слободе и нудили поверљив разговор са представницима НПМ, што је и учињено при крају посете у издвојеној канцеларији са пријављених шесторо лица. Лица су информисана да се путем притужбе могу обратити одељењу за заштиту права лица лишених слободе у оквиру институције Заштитника грађана.

Други подтим је у просторијама Службе за обезбеђење обавио разговор са замеником начелника и другим службеним лицима, остварио увид у документацију о мерама принуде и у видео надзор над Заводом. Потом је у просторијама Службе за здравствену заштиту обављен разговор са лекаром и извршен увид у релевантну медицинску документацију.

По обављеним задацима, цео тим је изнео своја прелиминарна запажања у разговору са замеником управника Завода, коме је посебно скренута пажња на ургентне здравствене проблеме на које се неколико лица пожалило.

На крају посете, тим је обишао Прихватилиште за псе и обавио разговор са службеником који ради у Прихватилишту.

1.2.2.4. Посета обављена 23. априла

Посета је имала за циљ проверу да ли су лица лишена слободе са којима је тим НПМ разговарао приликом прве посете трпела било какве последице због тога. Приликом ове посете, представник НПМ је обавио приватне разговоре са овим лицима, у павиљонима у којима су се налазили у тренутку посете.

1.2.3. САРАДЊА ЗАВОДА СА НПМ

Сва затечена службена лица остварила су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућивши му да несметано обави своју дужност.

Члановима тима је омогућен брз приступ Заводу, приступ свим просторијама и инсталацијама које су желели да обиђу, фотографисање свих делова Завода без ограничења, као и преглед, увид и фотокопирање целокупне тражене документације. НПМ су омогућени ненадзирани разговори са лицима лишеним слободе по избору чланова тима, а запослени су показали кооперативност и дали одговоре на сва постављена питања.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

2.1. РАНИЈЕ ПОСЕТЕ

НПМ је посетио КПЗ у Сремској Митровици три пута – 2012, 2013. и 2017. године. Последњи пут НПМ је маја 2017. године посетио КПЗ у циљу праћења поступања по препорукама из извештаја НПМ о ранијим посетама, као и праћења поступања по препорукама из Извештаја Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ) Републици Србији 2015. године.

У Извештају ЦПТ, након посете КПЗ Сремска Митровица 2015. године, држави је упућена 31 препорука у циљу унапређења поступања према лицима лишеним слободе. Република Србија доставила је одговор ЦПТ, у коме је објашњено поступање државе по упућеним препорукама.

Сада је обављена ванредна посета КПЗ и била је ограничена на пријемно одељење и области видео надзора и лекарских прегледа након примене мера принуде, за шта је НПМ приликом претходних посета утврдио да постоји знатно простора за унапређење. Такође, недостатке у овим областима је утврђивао и Заштитник грађана у свом раду по притужбама лица лишених слободе, као и ЦПТ приликом посета овом Заводу.

У наставку су приказ утврђеног стања и препоруке за отклањање уочених недостатака.

Препоруке 2012 – 2017. година:

У КПЗ Сремска Митровица ће лице лишено слободе према коме је примењена мера принуде бити одведено код лекара на преглед одмах након примене мере принуде, као и поново између 12 и 24 сата од примене мере.
У КПЗ Сремска Митровица извештаји лекара о лекарском прегледу лица према којима је примењена мера принуде садржаће и – наводе лица према коме је примењена мера принуде о начину настанка повреда, – мишљење лекара о повезаности примењене мере и насталих повреда.
КПЗ Сремска Митровица ће без одлагања предузети мере за бољу покривеност Завода системом видео камера, уз обезбеђење текућег мониторинга и архивирања забележеног/снимљеног материјала у трајању не краћем од 30 дана.
КПЗ Сремска Митровица ће свим осуђенима смештеним у пријемном одељењу омогућити засебан лежај, односно кревет.
У КПЗ Сремска Митровица лица лишена слободе непушачи неће се смештати заједно са пушачима у исте просторије, односно у просторије у којима се пуши. Лица лишена слободе непушачи који су смештени заједно са пушачима у исте просторије, односно у просторије у којима се пуши, без одлагања ће бити премештени у просторије у којима се не пуши. У просторијама у којима су смештена лица лишена слободе непушачи, односно у свим осталим просторијама у којима је пушење забрањено, на видном месту ће бити истакнут знак забране пушења. У простору у коме је у Заводу пушење дозвољено биће на видном месту истакнут знак да је пушење дозвољено.
КПЗ Сремска Митровица неће осуђене задржати у пријемном одељењу дуже од 30 дана.
Управа за извршење кривичних санкција у сарадњи са КПЗ Сремска Митровица предузеће мере како се осуђени у пријемном одељењу не би задржавали дуже од 30 дана. Управа за извршење кривичних санкција ће доставити изјашњење на упућен допис КПЗ Сремске Митровице, ради измене постојећег Правилника о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција, у циљу растерећења смештајних капацитета у Заводу.
У КПЗ Сремска Митровица притвореници који нису раније осуђивани неће се смештати у исте просторије-спаваонице са притвореницима који су раније осуђивани, а поклониће се посебна пажња распоређивању притворених по просторијама-спаваоницама у зависности од врсте кривичног дела које им се ставља на терет.

2.2. ИЗВЕШТАЈИ О ПРИМЕНИ МЕРА ПРИНУДЕ

Приликом прве посете Заводу, обављене 2012. године,⁵ НПМ је као недостатке утврдио да је први лекарски преглед у једном случају обављен по протеку 17 сати и 45 минута од момента примене мере принуде, као и да извештаји лекара о прегледима лица према којима је примењена мера принуде не садрже наводе лица о начину настанка евентуалних повреда, нити мишљење лекара о повезаности примењене мере и насталих повреда. Приликом наредних посета, обављених 2013. године⁶ и 2017. године,⁷ НПМ је нашао да се у Заводу поштују рокови обављања лекарских прегледа након примена мера принуде и да се уносе наводи прегледаног лица о начину настанка повреда, али не и мишљење лекара о повезаности објашњеног начина настанка повреда и констатованих повреда.

Након друге посете КПЗ Сремска Митровица, обављене 2007. године,⁸ ЦПТ је истакао да је забринут због начина на који се прибегава присилним средствима. Између осталог, у Извештају ЦПТ је наведено да се чини да постоје неслагања између информација у регистру и оних које воде здравствене службе, као и појединачних извештаја о употреби средстава принуде, као и да је у многим случајевима опис инцидента који је довео до присилних средстава био веома лош.

Приликом ове посете, извршен је увид у Евиденцију и извештаје о примени мера принуде, као и у здравствене картоне појединих лица над којима су примењене мере.

Из Евиденције примене, коју води Служба за обезбеђење, се види да су од почетка године до дана прве посете мере принуде примењене у 65 ситуација и да се и даље доминантно примењује мера издвајање: према 64 лица је примењено издвајање, према 4 физичка снага, према 3 везивање лисицама⁹ и према 1 гумена палица. У Евиденцију се уписују име службеника који је применио меру, датум и време примене, где је примењена¹⁰ и име лица над којим је примењена.

Извештај Службе за обезбеђење о примени мера принуде се саставља на формулару, који даје исцрпне информације. Извештаји садржи податке о лицу над којим је употребљена мера, податке о његовом досадашњем понашању и дисциплинском кажњавању, податке о примењеним мерама (датум, време, службеник, врста), као и детаљан опис догађаја који је довео до примене мера, начина на који су мере примењене и предузетим мерама након примене мера. Уз овај извештај се прилажу извештаји о ванредном догађају које припадници Службе за обезбеђење подносе начелнику Службе, који садрже опис догађаја и начин примене мера принуде. **Документација Службе за обезбеђење Казнено-поправног завода Сремска Митровица о примени мера принуде пружа исцрпне информације и уредно се води и чува и због тога представља пример добре праксе.**

⁵ Извештај о посети КПЗ Сремска Митровица бр. 71-161/12 од 5. новембра 2012. год.

⁶ Извештај о посети КПЗ Сремска Митровица бр. 71-48/13 од 27. децембра 2013. год.

⁷ Извештај о посети КПЗ Сремска Митровица бр. 281-34/17 од 22. јуна 2017. год.

⁸ Извештај о посети Србији ЦПТ/Инф (2009) 1 од 11. априла 2008. год.

⁹ Како је истакнуто НПМ, у ову Евиденцију се не уписује примена мере везивање кожним каишевима. О томе Евиденцију води Служба за здравствену заштиту. Увидом у ту Евиденцију, утврђено је да су током 2019. године два лица везана кожним каишевима.

¹⁰ У случају мере издвајања, где се налазило лице пре примене мере.

Прилажу се и лекарски извештаји о прегледима након примене мере, првом и поновљеном, који се састављају на једном документу. Прегледи у чије извештаје је тим НПМ извршио увид су обављени у прописаним роковима (непосредно након и између 12. и 24. сата од примене мере). Али, лекарски извештаји који се прилажу уз извештај Службе за обезбеђење о употреби мера принуде су оскудни. На пример, једно лице је задобило повреде применом гумене палице и у сукобу са другим осуђеником који је претходио примени ове мере, а повреде уопште нису описане у извештајима лекара. Нема ни описа повреда осуђеног који је доведен на лекарски преглед пре издвајања, а након сукоба са другим осуђеником у којем је задобио ударац у главу и крварио. НПМ је нашао да су ове повреде евидентирани и описане у здравственим картонима ових лица. Међутим, ни у једном лекарском налазу¹¹ нису јасно истакнути наводи лица о настанку повреда¹² и нема мишљења лекара о повезаности ових навода са уоченим повредама. НПМ је уочио да је у једном случају лекарски извештај који је приложен уз извештај Службе за обезбеђење о примени мера принуде састављен на другачијем формулару, да су повреде детаљније описане, као што се описује у здравственом картону и да су уцртане у схему тела, али ни овде нема навода лица о начину настанка повреда ни мишљења лекара. Службеници са којима је тим НПМ разговарао нису знали да објасне зашто се у овом случају извештај састављао на другом формулару и зашто се повреде у свим случајевима не уцртавају у схему тела. Према њиховим наводима, повреде се понекад фотографишу и уцртавају у схему, али то није пракса. НПМ је извршио увид у Евиденцију инцидентних повреда, коју води Служба за здравствену заштиту, и утврдио да се у њу уписују име повређеног, начин настанка повреде и дијагноза. Од почетка 2019. године је евидентирано 37 повреда.

Уз све ове извештаје се прилаже закључак управника о правилности и законитости употребе мере принуде.

Очигледно је да је извештавање Службе за обезбеђење о примени мера принуде унапређено у односу на стање из горе цитираног Извештаја ЦПТ. То није случај са извештајима Службе за здравствену заштиту. Као што су припадници Службе за обезбеђење обавезни да попуне образац, здравствени радници би могли да попуњавају обрасце прилагођене њиховом обавезама, чиме би се у КПЗ Сремска Митровица унапредили лекарски извештаји који се састављају поводом примена мера принуде и поводом повреда. НПМ је у свом раду уочио добру праксу у КПЗ Београд – Падинска Скепа, где су уведени обрасци:

- *Образац А1* Извештај лекара о обављеном лекарском прегледу након примене средстава принуде према осуђеном;
- *Образац А2* Извештај лекара о обављеном лекарском прегледу након 12 до 24 сата од примене средстава принуде према осуђеном;
- *Образац Б* Извештај лекара о обављеном лекарском прегледу поводом повреде осуђеног.¹³

Законом о извршењу кривичних санкција¹⁴ је прописано да извештаји лекара о прегледима обављеним поводом мера принуде садрже и наводе лица према коме је

¹¹ Ни у налазу који се уноси у посебан извештај о прегледима након примене мере принуде ни у налазу који се уноси у здравствен картон.

¹² На пример, наводи се "преглед због учешћа у тучи" или "хематом од примене гумене палице" и слично.

¹³ Више о овим обрасцима у Извештају о посети КПЗ Београд Падинска Скепа, бр. 281-60/18 од 16. августа 2018. године, који је доступан на интернет страници НПМ - објављен 26. октобра 2018. год.

¹⁴ "Сл. гласник РС", бр. 55/14.

мера принуде примењена о начину настанка повреда и мишљење лекара о повезаности примењене мере и насталих повреда.¹⁵

Стандарди ЦПТ предвиђају да записник настао након медицинског скрининга треба да садржи: I) изјаве које је дотично лице дало, а које су релевантне за лекарски преглед (укључујући његов/њен опис сопственог здравственог стања, као и све наводе о злостављању), II) потпун извештај о објективним налазима лекара заснованим на детаљном прегледу, и III) запажања здравственог радника у вези са тачкама I) и II), уз назнаку поклапања било којих навода и објективних налаза лекара. Записник такође треба да садржи резултате обављених додатних прегледа, детаљне закључке специјалистичких консултација, као и опис терапије пружене због повреда и свих других обављених поступака. Евидентирање здравственог прегледа у случајевима трауматских повреда треба обављати на специјалном обрасцу предвиђеном у ту сврху, са шематским скицама тела на којима се могу означити трауматске повреде и које ће се чувати у здравственом досијеу лица лишеног слободе. Надаље, било би пожељно да се направе фотографије повреда, и те фотографије такође треба ставити у здравствени досије. Поред тога, потребно је водити засебан регистар повреда у коме ће се забележити све врсте уочених повреда.¹⁶

На претходно наведено ЦПТ је посебно указивао надлежним органима Републике Србије у извештајима о досадашњим посетама.¹⁷

С обзиром да је недостатак информација у лекарским извештајима сачињеним поводом примене мера принуде или повређивања лица лишених слободе уочен у многим заводима за извршење кривичних санкција, овај проблем се на системски начин може решити дистрибуирањем образаца који се користе у КПЗ Београд – Падинска Скела.

1.

ПРЕПОРУКА

Управа за извршење кривичних санкција ће свим заводима за извршење кривичних санкција доставити обрасце које ће лекари бити обавезни да користе за сачињавање извештаја поводом примене мера принуде и поводом повреда лица лишених слободе. Као пример добре праксе НПМ упућује на обрасце који се користе у КПЗ Београд – Падинска Скела (*Обрасци А1, А2 и Б*).

¹⁵ Чл. 144. ст. 4. Закона.

¹⁶ Документација и пријављивање медицинских доказа о злостављању, ЦПТ/Инф (2013) 29, пар. 74.

¹⁷ Извештај за Владу Републике Србије о посети ЦПТ 2015. године, ЦПТ/Инф (2016) 21, пар. 22; Извештај за Владу Републике Србије о посети ЦПТ 2017. године, ЦПТ/Инф (2018) 21, пар. 59.

2.3. ВИДЕО НАДЗОР

Приликом посете КПЗ Сремска Митровица 2012. године, НПМ је утврдио да велики део Завода уопште није покривен видео надзором и да су камере постављене само у појединим павиљонима и деловима Завода (нпр. у III Павиљону у ком се извршавају посебне и дисциплинске мере, у ходницима притворске јединице и у сали за посете). Тада је упућена препорука да се предузму мере за бољу покривеност системом видео камера, уз обезбеђење текућег мониторинга и чувања материјала у трајању не краћем од 30 дана. Током посете 2013. године уочено је да су у току активности у циљу инсталирања већег броја камера и унапређења видео надзора, али да се забележени материјал и даље чува само 7 дана. Приликом посете обављене 2017. године, утврђено је да покривеност видео надзором и даље није значајно унапређена: камере су биле постављене на првом и другом спрату I павиљона, у кухињи и у ходницима у дисциплинском делу, као и у појединим заједничким просторијама. Самице нису биле под видео надзором, а у зависности од сервера, материјал се чувао само од 3 до 10 дана.

ЦПТ је неколико пута указивао надлежним органима на потребу за бољом покривеношћу завода за извршење кривичних санкција видео надзором.¹⁸ Приликом посете КПЗ Сремска Митровица 2015. године, ЦПТ је указао на постојање просторија у одређеним павиљонима које нису под видео надзором и да је чуо оптужбе о неадекватном поступању службеника обезбеђења према затвореницима у тим просторијама.¹⁹

Приликом ове посете, НПМ је добио информацију да је од претходне посете видео надзор проширен постављањем камера у болници. Тако су тренутно покривени спољни зидови, кухиња, трпезарија, болница, I павиљон, III павиљон и сала за посете. У дану посете неколико камера није радило због замене сервера. Према наводима службеника, ове године је у плану постављање 50 нових камера.

Чување материјала зависи од величине снимака, што је опет условљено бројем забележених догађаја. Када се попуни меморија, систем аутоматски брише најстарије снимке. Процена техничара је да се снимак чува највише 10 дана.

Сталан приступ видео надзору имају управник, начелник Службе за обезбеђење и службеници обезбеђења који раде у оперативном центру. Изоловање снимака се врши по интерној процедури, која је на снази више година, по којој на иницијативу Службе за обезбеђење управник писмено одобрава изоловање, скидање и бележење снимка, што обавља техничар. **НПМ похваљује ову процедуру, јер је њом ограничен број службеника који су овлашћени да приступају снимцима видео надзора и успостављен надзор над приступом.** Тиму НПМ су демонстрирани приступ видео надзору и изоловање снимка и уочено је да је систем једноставан за коришћење.

НПМ би желео да добије информације о плану будућег проширења видео надзора у КПЗ Сремска Митровица: о објектима који ће бити покривени проширењем видео надзора најављеним за 2019. годину и о плану за објекте који ће и након овог проширења остати непокривени.

¹⁸ Извештај за Владу Републике Србије о посети ЦПТ 2011. године, ЦПТ/Инф (2012) 17, пар. 37; Извештај за Владу Републике Србије о посети ЦПТ 2015. године, пар. 131.

¹⁹ Извештај за Владу Републике Србије о посети ЦПТ 2015. године, пар. 48.

2.4. ПРИЈЕМНО ОДЕЉЕЊЕ

2.4.1. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ

Пријемно одељење је грађевински засебна целина, на првом спрату североисточног дела „Павиљона Ц“. Састоји се од спаваоница, заједничког ходника и импровизоване просторије за заједнички боравак величине једне спаваонице. Одељење је подељено на два блока, леви и десни које дели централни ходник. У левом блоку су смештени осуђеници под надзором, тј. они који су изразили безбедносни страх од мешања са другим осуђеним лицима смештеним на одељењу. У левом блоку се налази четири, а у десном четрнаест спаваоница.

Током побуне осуђених лица 2000. године павиљон у ком се налази пријемно одељење је био у потпуности уништен. До тада је имао капацитет за смештај приближно 500 осуђеника. Садашњи „Павиљон Ц“ је далеко мањег капацитета и иако релативно нов објект, од почетка није био адекватан за смештај лица лишених слободе. Изведени радови нису били квалитетни, распоред просторија није одговарао постојећим потребама, тоалети у оквиру спаваоница нису наменски пројектовани и од самог почетка коришћења објекта су постојали проблеми структурне природе, попут прокишњавања, због чега се и размишља о могућности не реновирања већ изградње потпуно новог објекта. **У складу са наведеним, Национални механизам за превенцију тортуре сматра да Министарство правде, Управа за извршење кривичних санкција треба да узме у обзир све релевантне стандарде при планирању и изградњи нових објеката чија је намена за извршење кривичних санкција.**

На основу извештаја из претходних посета, може се закључити да је од 2012. године мало тога урађено на унапређењу материјалних услова боравак осуђених лица у пријемном одељењу. Наиме, претходне препоруке НПМ су у циљу обезбеђења свих смештајних услова утврђених важећим прописима и стандардима, препоручивале адаптацију овог објекта, формирање спаваоница са бројем кревета тако да на сваког осуђеног дође најмање осам кубних метара и четири квадратна метра простора, формирање посебне просторије за заједнички дневни боравак, са неопходном опремом, као и да мокре чворове треба формирати у саставу спаваоница, оделити их зидом и вратима, уз формирање вентилације.

ЦПТ је у Извештају о посети земљи обављеној 2015. године, у делу који се односи на пријемно одељење КПЗ Сремска Митровица, апеловао на органе Републике Србије да хитно предузму кораке како би смањили ниво попуњености животног простора на минимум 4м² животног простора по особи у ћелијама са више затвореника, односно да обезбеде да сваки затвореник има свој кревет, као и да се одржава чистоћа у просторијама пријемног одељења.

Обиласком пријемног одељења КПЗ Сремска Митровица и на основу добијених података, утврђено је да су материјални услови у овом делу установе, опште узевши, прилично лоши. На то утиче неколико кључних фактора: пренасељеност одељења, прокишњавање објекта и најезда стеница.

Основни проблем, из којег произилази и већина других проблема, је пренасељеност целог Завода.²⁰ Овај проблем је веома уочљив и на пријемном одељењу. На дан посете,

²⁰ Пројектовани капацитет КПЗ је за боравак до 1500 лица, док се реално стање готово никада не спушта испод 2000 лица која ту бораве. У дану посете је било 2173 лица лишених слободе.

на овом одељењу је било смештено 125 лица (по наводима запослених било је дана када је било и до 160 лица), иако је капацитет објекта 102 кревета. По спаваоницама је било смештено у просеку шесторо (негде и по осморо) лица уместо планираних четири, што би одговарало међународним стандардима. Спаваонице су површине 20 м² (димензије 4x5м²) и висине 3м. У већини спаваоница осуђеници су били смештени на три нивоа, при чему су многи спавали само на душецима који би преко дана били подвучени под кревете. Приметно је да у левом блоку постоји мања пренасељеност у односу на десни блок.

НПМ је у свакој посети КПЗ Сремска Митровица констатовао пренасељеност пријемног одељења, али утврђено је да ни у 2019. години није поступљено по препоруци која датира још из 2012. године, да се свим осуђенима смештеним у пријемном одељењу омогући засебан лежај, односно кревет. Изузетак представља затечено стање у 2017. години, када је у пријемном одељењу број осуђених био знатно смањен, тако да ни једно лице није спавало „на патосу“, а у спаваоницама је било по петоро осуђених, тј. било је довољно простора за сваког осуђеног. Тада је део осуђених из пријемног одељења ради растерећења смештајних капацитета био смештен у Казнено-поправном заводу у Београду – Падинској Скели, али ово се више не практикује. Према службеним наводима, ова пракса им је стварала организационе проблеме и морали су део припадника Службе за обезбеђење да ангажују у Заводу у Падинској Скели.

Према службеним наводима ситуација ни у 2019. години није системски решена. Службеници Завода су поновили исказе из претходних посета у вези са узроцима пренасељености пријемног одељења. И даље зависи од прилива нових лица из притворске јединице и расположивих места на другим одељењима, тако да се и даље дешава да услед већег прилива лица неко одређено време у пријему спава на поду. Према исказу запослених, око једне трећине притвореника заврши на пријемном одељењу и дневно има до 10 пријема нових лица.

Такође, сходно одредбама Правилника о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција²¹ у КПЗ Сремска Митровица упућују се осуђени са пребивалиштем на територији Виших судова у Зрењанину, Новом Саду, Сомбору, Сремској Митровици, Суботици и Шапцу за казне затвора до 15 година, као и осуђени за казне до 10 година са пребивалиштем на територији града Београда и то општине: Врачар, Земун, Нови Београд, Савски венац, Стари град и Сурчин, као и страни држављани мушког пола без обзира на дужину изречене казне затвора. Завод је слао допис Управи за извршење кривичних санкција како би се постојећи Правилник изменио у циљу растерећења смештајних капацитета. У одговору Управе из 2016. године наведено је да је нови Правилник, који је у примени од априла 2015. године, донет управо у циљу прераспоређивања упућивања на извршење казне затвора, у погледу територије са које се лица упућују и висине изречене казне, како би се растеретили заводи затвореног типа попут КПЗ Сремска Митровица. Према Управи, узрок пренасељености је привременог карактера и услед реконструкција делова ове установе, а у складу са препорукама ЦПТ.

Управа је и у 2017. години доставила Заштитнику грађана свој одговор у вези са предузетим активностима и плановима за даље растерећење смештајних капацитета завода, са посебним освртом на пријемно одељење. У одговору је наведено да се растерећење смештајних капацитета на пријемном одељењу врши на три начина:

²¹ "Сл. гласник РС", бр. 31/15

размештајем једног броја лица у друге заводе, накнадним разврставањем осуђених лица са утврђеним ниским и средњим степеном ризика у полуотворено и отворено одељење завода, како би се скратио период задржавања на пријемном одељењу и активностима на изградњи нових објеката. Ипак, **према увидима НПМ током посете 2019. године, ове мере нису у довољној мери и на системски начин допринеле трајном решењу проблема пренасељености пријемног одељења.**

Према наводима службених лица у 2019. години, спорадично се раде премештаји осуђених лица у друге затворе, што краткотрајно растерети пренасељености читав КПЗ, укључујући и пријемно одељење, али ово не решава трајно проблем пренасељености. У наредном периоду би требало трајно да се смањи преоптерећеност завода тако што би око 100 лица било премештено у нови Казнено – поправни завод у Панчеву, а око 30 лица пребачено у нови павиљон у оквиру завода, чији је капацитет 320 места. У моменту посете овај павиљон је био у фази изградње. Павиљон у ком се тренутно налази пријемно одељење би, како је већ наведено, требао у будућности да буде у потпуности реновиран или изграђен нови.

Важно је истаћи да ЦПТ сматра да је питање минимума животног простора по затворенику непосредно повезано са посвећеношћу сваке државе чланице Савета Европе поштовању достојанства лица на издржавању затворске казне.²²

2.

УТВРЂЕНО

У КПЗ Сремска Митровица, поједини осуђени смештени у пријемном одељењу немају засебан лежај, већ спавају на душецима на поду испод кревета.

РАЗЛОЗИ

Сваком осуђеном се обезбеђује посебан лежај са постељином. Постељина се састоји од душека, јастука, два чаршафа и одговарајућег броја ћебади, у складу са климатским приликама.²³

Сваки затвореник има право на засебан кревет и сопствену прикладну постељину, која се одржава у добром стању и мења довољно често.²⁴

Услови смештаја затвореника, нарочито просторије за спавање, морају бити такви да не нарушавају људско достојанство, да се испуњавају захтеви за одржавање здравља и хигијене.²⁵

ПРЕПОРУКА

КПЗ Сремска Митровица ће свим осуђенима смештеним на пријемном одељењу омогућити засебан лежај.

Са друге стране, успорена је динамика одлива тј. расподеле на друга одељења због спорог ослобађања места на другим одељењима, па осуђени у пријемном одељењу проводе дуже од законом прописаног рока тј. до 30 дана. Према наводима осуђених, неки од њих се на пријемном одељењу налазе и по 2,5 месеца док је просечно време боравка тешко утврдити. Смештање на друга одељења у оквиру КПЗ из пријемног се

²² Стандарди ЦПТ: Животни простор по затворенику у затворским установама, ЦПТ/Инф (2015) 44, пар. 5.

²³ Правилник о кућном реду казнено-поправних завода и окружних затвора, члан 21.

²⁴ Препорука Комитета министара државама чланицама Савета Европе у вези са европским затворским правилима Rec (2006) 2, прав. 21.

²⁵ Ibid.

врши према унапред задатом распореду – када се у одређеном третману испразни место, осуђено лице које је најдуже на одељењу из дате групе се из пријемног одељења тамо распоређује. Дакле, супротно правилима, може се десити да лице добије третман али остане у пријемном одељењу јер се нису оствариле могућности да се пребаци у други део завода због недостатка места.

3.

УТВРЂЕНО

У пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица лица се задржавају дуже од 30 дана.

РАЗЛОЗИ

Након ступања у завод, осуђеник се шаље у пријемни одељење, где се може задржати највише 30 дана.²⁶

ПРЕПОРУКА

КПЗ Сремска Митровица ће предузети све расположиве мере како се осуђена лица у пријемном одељењу не би задржавала дуже од 30 дана.

Величина спаваоница и број осуђених лица по спаваоници утиче и на хигијенске услове боравка. Иако је објект у архитектонском смислу изграђен према стандардима (тзв. *пенсилванијски стил*) јер се зидови спаваоница наслањају на спољашњи зид објекта тако да постоји директан природни извор осветљења и природна вентилација, она је недовољна јер прозори у спаваоницама не омогућавају довољан доток ваздуха. Наиме, прозори су високи што омогућава довољан доток светлости али и преграђени хоризонтално тако да се само доњи део отвара у циљу проветравања. Прозори се често користе и за сушење и проветравање одеће у недостатку других могућности.

Осим тога, на квалитет ваздуха у спаваоницама утиче и присутна влага. Услед прокишњавања објекта, на плафону свих спаваоница су видљиви трагови влаге и буђи, посебно у угловима, што је додатно отежано малом могућношћу проветравања. Ходник је релативно скоро кречен и у релативно добром је стању али спаваонице нису. Према извештајима из претходних посета, спаваонице су последњи пут кречене 2013. године.

Плафон у заједничкој просторији пријемног одељења

²⁶ Закон о извршењу кривичних санкција

Посебан проблем који утиче на квалитет ваздуха у спаваоницама је присуство дуванског дима. Није поступљено по препоруци НПМ да се раздвоје пушачи од непушача и да се у собама где су смештени непушачи видно истакне да је пушење забрањено. Пушење је и даље дозвољено у свим собама, па је количина свежег ваздуха додатно умањена због ове чињенице.

У спаваоницама нема довољно места за одлагање ствари будући да сви осуђеници у једној спаваоници деле исти ормарић са више преграда без врата. Због тога су многи од њих принуђени да своју одећу држе у торбама на поду и поред присутне влаге.

Спаваоница у пријемном одељењу: кревет „на три нивоа“ и касета за одлагање ствари

Осуђеници се жале и на одсуство жичаних подлога за душеке тј. на подлоге од шпер плоча које су склоне угибању и ломљењу, као и импровизоване душеке, који су заправо склопљене коцке од сунђера пресвучене тканином. Такође, жале се и на недостатак постељине и резервне ћебади. Они осуђеници који имају прилику, користе своју приватну постељину, што је дозвољено.

Према затеченом стању, у оквиру сваке спаваонице се налази тоалет али је завесом а не преградним зидом и вратима одвојен од остатка просторије, како би се обезбедила приватност. Ипак, осуђеницима је више од недостатка приватности сметала кратка могућност коришћења топле воде за туширање. Топла вода се из централних бојлера пушта неколико пута дневно у трајању по 5 - 10 минута, што је свакако недовољно да сва лица у једној спаваоници имају могућност туширања на дневној бази.

4.

УТВРЂЕНО

Осуђена лица која бораве у пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица имају ограничен и рестриктиван приступ топлој води током дана.

РАЗЛОЗИ

Притворенику се омогућава купање и топла вода за купање најмање три пута недељно, а радно ангажованом свакодневно, у условима којима се обезбеђује његова приватност. Просторија за купање мора бити одговарајуће опремљена и загрејана²⁷.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Сремска Митровица ће предузети одговарајуће техничке мере, како би топла вода била чешће доступна и у дужим временским интервалима, како би осуђена лица у пријемном одељењу имала прилике да одржавају личну хигијену.

Садржај хигијенских пакета је такође неусклађен са потребама осуђеника и то се није променило у односу на претходне посете. Хигијенски пакет који треба да покрије месечне потребе је следеће садржине: један бријач, 4 ролне тоалет папира, шампон, сапун, сапун за прање веша и паста за зубе. Приликом пријема, свако лице добије хигијенски пакет. Касније током боравка, хигијенске пакете добијају само лица која немају редовне приходе (што утврђује социјална радница на основу увида у уплате на рачун), док остали средства за хигијену купују у кантини или их добијају путем поште и/или приликом посета. Према наводима осуђеника, у оквиру хигијенског пакета најрестриктивније је следовање једног бријача месечно, јер је обавезно свакодневно бријање. Неуредност у овом смислу се сматра лакшим дисциплинским прекршајем. Понављање истог се третира као тежи дисциплински прекршај. Осим тога, осуђеници се нису жалили на садржај хигијенских пакета.

5.**УТВРЂЕНО**

У пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица осуђена лица која нису у могућности да приуште куповину средстава за хигијену, у оквиру бесплатног хигијенског пакета добијају један бријач месечно.

РАЗЛОЗИ

*Осуђени морају одржавати личну хигијену и хигијену одеће и просторија у којима бораве. Завод је дужан да обезбеди прибор и средства за одржавање хигијене. У заводима се редовно контролишу хигијена осуђених и просторија у којима бораве.*²⁸

ПРЕПОРУКА

КПЗ Сремска Митровица ће обезбедити хигијенске пакете осуђеницима са довољним бројем бријача, у складу са њиховим потребама.

У току дана, осуђеници у пријемном одељењу носе затворско одело, а своја одела имају могућност да носе ноћу и у време одмора. Осуђеници су били задовољни снабдевености кантине на одељењу и посебно грејањем објекта зими.

²⁷ Правилник о кућном реду за примену мере притвора, члан 22.

²⁸ Члан 81 Закона о извршењу кривичних санкција

Осуђеници се жале на најезду стеница и буба. Према наводима запослених, дезинсекција објекта се редовно спроводи али како се и сам НПМ уверио, то није довољно редовно или систематски обављано јер је проблем инфестације инсектима заиста озбиљан, што доказују и бројни уједи по телу на које су нам осуђеници указали.

6.

УТВРЂЕНО

У пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица, уочено је да осуђена лица имају видљиве уједе од инсеката услед повећаног присуства стеница.

РАЗЛОЗИ

Дезинфекција санитарних уређаја, других инсталација и инвентара у заводу врши се по правилу, тромесечно. Кречење просторија у којима су смештени притвореници врши се најмање једанпут годишње, а друге хигијенске превентивне мере предузимају се по потреби или по налогу органа који врши надзор над притвореницима.²⁹

Услови смештаја затвореника, нарочито просторије за спавање, морају бити такви да не нарушавају људско достојанство, да се поштује приватност и испуњавају захтеви за одржавање здравља и хигијене, водећи рачуна о климатским условима, нарочито о површини пода и запремини ваздуха у просторији.³⁰

ПРЕПОРУКА

КПЗ Сремска Митровица ће редовно спроводити дезинсекцију свих просторија пријемног одељења.

Са унутрашње стране објекта налази се и издвојено двориште за осуђенике са пријемног одељења, које је адекватне величине и уређено, али без икакве надстрешнице. Двориште је подељено на 2 одвојена дела, са кругом зелене површине (траве), али без икаквог рекреативног садржаја или клупе. Шетње се обављају свакодневно у трајању од два часа у периоду од 15:00 часова до 17:00 часова. Осим дворишта, на овом одељењу не постоји никакав простор за рекреацију осуђених лица.

Шетње се одвијају одвојено за леви и десни блок, односно у два дела дворишта које је преграђено високим бетонским зидом, како не би постојала могућност контакта осуђеника из два блока. На средини дворишта је постављен „мостић“ на ком припадници Службе за обезбеђење мотре на осуђена лица.

²⁹ Правилник о кућном реду за примену мере притвора, члан 19.

³⁰ Ibid.

Део дворишта пријемног одељења

Иако постоје препоруке НПМ да се направи надстрешница, то још увек није учињено. Такође, према наводима осуђеника, проблем представља и то што осуђеници који изађу „на шетњу“ не могу током два сата да користе тоалет јер се врата објекта закључавају изнутра, а због мањка припадника Службе за обезбеђење не постоји могућност спровођења до тоалета. То посебно тешко пада у зимском периоду и старијим осуђеницима. Стога су осуђеници приморани да користе алтернативна решења и импровизују тоалет, што је резултирало и дисциплинским пријавама против појединих осуђеника.

7.

УТВРЂЕНО

Осуђена лица која бораве у пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица немају могућност коришћења тоалета у току трајања двочасовне шетње у дворишту.

РАЗЛОЗИ

Просторије у заводу морају имати примерену санитарну опрему која омогућава обављање физиолошких потреба у чистим условима кад год то осуђени жели, уз обезбеђење приватности.³¹

³¹ Правилник о кућном реду казнено-поправних завода и окружних затвора, члан 16, став 6.

ПРЕПОРУКА

КПЗ Сремска Митровица ће предузети одговарајуће мере, у људству и друге, да осуђеници у току трајања шетње у дворишту имају могућност коришћења тоалета.

У претходним посетама НПМ на одељењу није постојала заједничка просторија за осуђена лица, те су у том смислу и упућиване препоруке. Новина је да се у склопу десног блока на одељењу налази и омања импровизиована заједничка просторија, за коју је употребљена једна од спаваоница. Просторија је опремљена мањим бројем столица и столова, телевизором без антене (који хвата свега неколико канала) и малим решоом са две рингле за кување кафе.

Заједничка просторија пријемног одељења

Према наводима запослених, због просторне организације самог објекта, нису постојали услови да ова просторија буде већих димензија. Она служи искључиво за гледање телевизије у терминима када је дозвољен боравак ван спаваоница, будући да ниједна спаваоница није опремљена са телевизором а по спаваоницама није дозвољено ни држање транзистора због других лица у просторији.

Будући да је НПМ већ утврдио пренасељеност и лоше материјалне услове унутар спаваоница а да се при томе ради о пријемном одељењу у ком, по дефиницији, не постоји никакав третмански рад са осуђеним лицима већ се током боравка на овом одељењу осуђена лица тек распоређују у одређене третманске групе, неопходно је постојање адекватне и опремљене просторије како би осуђена лица могла да, бар на кратко и унутар објекта, проводе део дана ван својих спаваоница.

8.

УТВРЂЕНО

У пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица не постоји адекватан простор који би испуњавао потребе осуђеника за заједничком просторијом, дневним боравком. Постојећа просторија није довољне величине и није адекватно опремљена, како би у њој могао да борави довољан број осуђених лица који то жели.

РАЗЛОЗИ

Затвореници не могу једноставно бити остављени да недељама, можда чак и месецима, чаме затворени у својим ћелијама, без обзира како добри били материјални услови унутар самих ћелија. Европски комитет за спречавање мучења сматра да би требало тежити да се осигура да лица у притворским јединицама буду у могућности да проведу разуман део дана (8 сати или више) изван својих ћелија, укључени у сврсисходне активности разноликог карактера.³²

Осуђенима се обезбеђује простор за дневни боравак. У простору за дневни боравак обезбеђује се довољан број столица и одговарајући број столова према броју осуђеника који га користе. Простор за дневни боравак има техничке услове за коришћење радио и телевизијског апарата.³³

ПРЕПОРУКА

КПЗ Сремска Митровица ће обезбедити одговарајућу просторију за заједнички боравак, довољних димензија и са одговарајућом опремом.

Исхрана се обавља у посебној наменској просторији, будући да пријемно одељење има и посебну просторију за ручавање, мензу. Приступ овој просторији, као и просторији за заједнички боравак, према сазнањима НПМ, имају само осуђеници из десног блока.

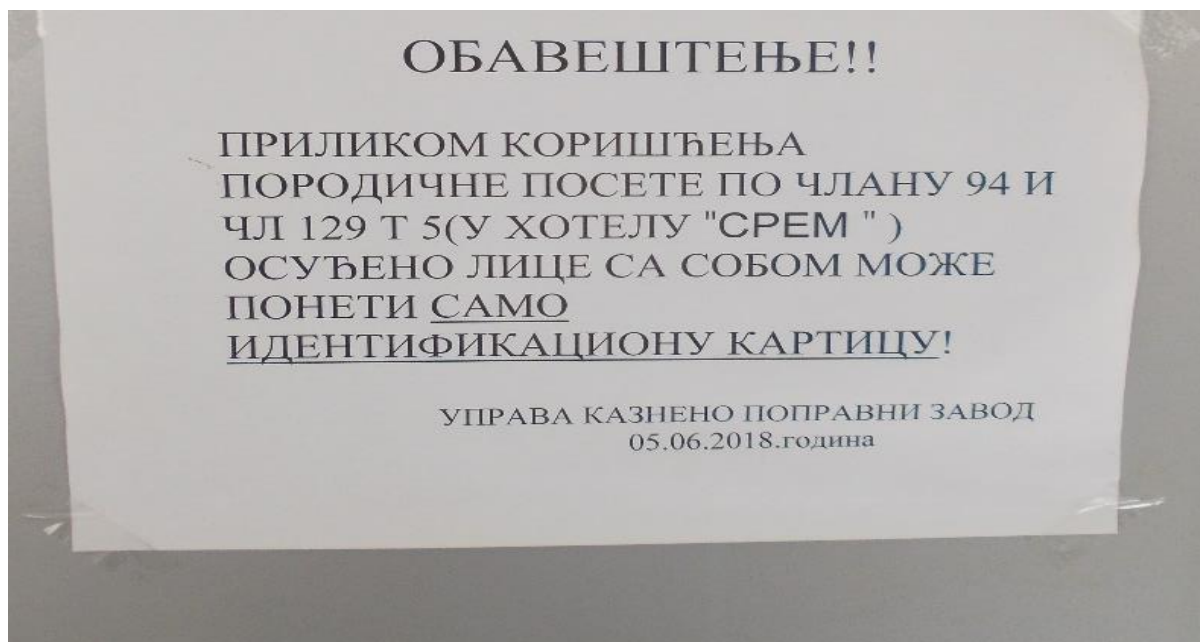
Осуђеници из левог блока, који су под безбедносним ризиком, осим права на шетњу, цео дан проводе затворени у својим спаваоницама, без икаквих организованих активности. Када се узме у обзир пракса продуженог боравка на одељењу, од оног законски прописаног, положај ових осуђених лица је посебно тежак.

Према наводима службених лица спаваонице десног блока су откључане од 6:00 до 21:30 часова свакога дана и слободно је комуницирање између осуђеника који су у истом блоку, а ноћу се закључавају.

Породичне посете осуђеника у пријемном одељењу се одвијају петком у периоду од 7:30 часова до 15:30 часова у хотелу „Срем“ који се налази унутар комплекса КПЗ.

³² Извод из 2. Општег извештаја Европског комитета за спречавање мучења, CPT/Info (92) 3

³³ Правилник о кућном реду казнено-поправних завода и окружних затвора, члан 16.

У склопу пријемног одељења постоји и телефонска говорница, где осуђеници могу да обављају телефонске позиве, који се бележе у евиденцији код командира, коју осуђеник потписује после сваког обављеног позива. У евиденцију се уписују име и презиме осуђеника, датум и време позива. Први позив у трајању од 3 минута, који се обавља приликом пријема, иде на рачун Завода како би осуђена лица могла да обавесте лице по избору да су на издржавању казне затвора. Осуђеници за све остале позиве морају да купују картице које се набављају у кантини.

2.4.2. ПРОЦЕДУРА ПРИЈЕМА

Приликом процедуре пријема лице пролази кроз дежурну службу и идентификациону процедуру. Попуњава информативни упитник и службено лице их упућује шта од ствари сме да задржи код себе. Лице пролази кроз скенер и детектор метала. У дежурној служби врши се детаљан претрес лица и ствари. Одузима им се новац који се потом прослеђује на затворски депозит. Осуђено лице се задужује за затворско одело и распоређује у спаваоницу у зависности од ризика по безбедност лица.

Лекарски преглед приликом пријема је обавезан, према наводима службених лица, чак и ако лице долази из притвора. У склопу одељења, у приземљу, постоји посебна лекарска ординација за пријемно одељење. Приликом лекарског прегледа нису присутна службена лица и прегледа се свако лице потпуно наго.

Ни у 2019. години није поступљено по препоруци из 2012. године која се односи на увођење критеријума за распоређивање лица. Службена лица су навела да се приликом смештања није могуће раздвојити раније осуђивана и неосуђивана лица највише због супротстављених група, а није их могуће раздвојити ни по врсти дела.

Будући да је КПЗ Сремска Митровица једина установа у систему извршења кривичних санкција у Републици Србији у којој казне издржавају и страни држављани и мигранти, и у пријемном одељењу, у левом блоку се могу затећи и страни држављани, што је и био случај током НПМ посете. Страним држављанима је омогућено да се обрате својим амбасадама, уколико имају потребе за тим. Према наводима запослених, постоји

проблем језичке баријере када се на одслужење казне упуте наши држављани припадници националне мањине, нпр. Мађари из Северне Бачке (околина Сенте или Кањиже) који не разумеју српски језик или мигранти. Ова лица тешко је упутити у права и саопштити им кућни ред.

2.4.3. ПРИМЕНА ДИСЦИПЛИНСКЕ МЕРЕ И СТРАХ ОД ОДМАЗДЕ

Што се тиче дисциплинских казни у пријемном одељењу, у 2019. години до тренутка НПМ посете није била изречена ниједна дисциплинска казна, док је 2018. године било 788 казни, 2017. године 909 казни а 2013. године чак 1043 дисциплинске казне.

Највећи проблем са аспекта безбедности, према наводима службених лица, је чињеница да комплетно пријемно одељење чува 4 припадника Службе за обезбеђење, тј. по два командира по смени. Притисак који командири осећају лако последично доводи до нехуманог третмана осуђених лица, што су и осуђеници потврдили у разговору јер су чести испади попут вербалних увреда и грубог понашања. И ЦПТ је препоручио да српски органи власти предузму хитне мере у циљу повећања броја затворског особља у Казнено-поправном заводу у Сремској Митровици³⁴.

9.

УТВРЂЕНО

У пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица ради недовољан број припадника службе за обезбеђење, два командира по смени на 125 лица смештених на одељењу.

ПРЕПОРУКА

Управа за извршење кривичних санкција предузеће мере како би се у пријемном одељењу КПЗ Сремска Митровица ангажовао довољан број припадника Службе за обезбеђење у односу на број лица лишених слободе.

ЦПТ је током посете 2015. године дао и препоруку да органи Републике Србије предузму мере да обезбеде да управа Казнено-поправног завода у Сремској Митровици покаже већу одлучност у решавању неадекватног поступања запослених према затвореницима, обезбеђивањем редовног присуства руководиоца затвора у подручјима притвора, њихов директни контакт са затвореницима, делотворну истрагу притужби затвореника, и бољу обуку за затворски кадар нарочито о мануелним техникама обуздавања узнемиренних затвореника и вештинама комуникације. Надаље, управа ових установа треба да недвосмислено подсети целокупан заводски кадар да је неадекватно поступање према затвореницима у било којој форми противзаконито и да ће свако ко почини, помогне или одобрава или толерише такво злостављање бити адекватно кажњен.³⁵

Приликом иницирања ненадзираних разговора осуђеника са НПМ тимом, примећен је страх код осуђених лица. Нека лица су јасно изразила бојазан да ће се комуникација са НПМ касније лоше одразити на њихов третман у КПЗ, док су друга лица приликом понуде разговора у спаваоницама невербално ставила до знања да се боје последица разговора са представницима НПМ тима. Потребно је активно радити на смањењу

³⁴ Извештај за Владу Републике Србије о посети ЦПТ 2015. године, пар. 109

³⁵ Извештај за Владу Републике Србије о посети ЦПТ 2015. године, пар. 49

поларизације између осуђених лица и службеника, односно управе КПЗ, јер се код осуђеника осећа страх и неповерење.

Оваква атмосфера изнета је руководству КПЗ Сремска Митровица у усменом разговору након посете. Током поновљене посете НПМ је разговарао са свим осуђеницима са којима је током прве обављен приватни разговор и нико од њих није навео да је претрпео било какве директне последице због разговора са члановима тима НПМ. Уочено је ипак да је већина њих била смештена у IV павиљон, у којем су услови смештаја нешто лошији него у остатку Завода.

НПМ би желео да од КПЗ Сремска Митровица добије информацију којим се критеријумима води приликом одређивања у који павиљон ће бити смештена осуђена лица.

2.5. АЗИЛ ЗА ПСЕ

У КПЗ Сремска Митровица се спроводи јединствени пројекат "Прихват за нови живот", у оквиру кога се обавља ресоцијализација осуђеника помоћу паса из азила. Како је истакнуто, КПЗ Сремска Митровица је један од три у Европи који обавља ресоцијализацију помоћу паса, а једини је који има прихватилиште за псе луталице, будући да се у другим затворима пси доводе и враћају по завршеној обуци. Тренутно је у азилу 315 паса. Основни циљ програма је да се осуђени врате у друштво као боље особе, са развијеном емпатијом, а истовремено се помаже локалној заједници у решавању проблема паса луталица.

Завод дуго низ година дресира и брине се о службеним псима, па има богато искуство у овом послу.

азил за псе

Програм траје 6 недеља, осуђеници уче о дресури и бризи о псима (шетња, храњење, нега) и организује им се једно предавање на Ветеринарском факултету. По завршетку обуке добијају сертификат, који им омогућава да наставе да се баве овим послом по одслужењу казне. Ради се о осуђеницима из полуотвореног одељења, до сада је у 2 групе било укупно 20 осуђеника и 2 инструктора, а од друге половине марта 2019. године планира се повећање на 30 осуђеника и 3 инструктора у 3 групе. Пси који су прошли дресуру се удомљавају, у сарадњи са једном локалном невладином организацијом. У плану је ширење програма на друге заводе (Васпитно-поправни дом у Крушевцу и Казнено-поправни завод за малолетнике у Ваљеву).

2.6. РЕКОНСТРУКЦИЈЕ

Још приликом претходне посете, НПМ је констатовао да се у Заводу обављају радови на реконструкцији и реновирању појединих павиљона. У међувремену, болница је завршена, а у току су радови на сали за посете и новим просторијама за ткзв. брачне посете.³⁶ С обзиром да су се за брачне посете користиле собе у хотелу "Срем", који је у оквиру Завода, обезбеђивањем нових просторија омогућиће се ослобађање капацитета и боље пословање Хотела. У плану је да се до краја 2020. године изгради потпуно нов павиљон уместо садашњег IV павиљона, који ће бити капацитета за 320 затвореника. Због дотрајалости овог павиљона је процењено да је најбоље решење да се објект потпуно сруши и изгради нов. Такође, у наредном периоду преостали дрвени кревети ће бити замењени металним.

³⁶ Посете у посебној просторији из члана 94. Закона о извршењу кривичних санкција.